

YALNIZLIKTAN YAZARLIĞA : AMÉLIE NOTHOMB

Mümtaz KAYA*

DE LA SOLITUDE À L'ÉCRITURE : AMÉLIE NOTHOMB

Partant du fait qu'une œuvre est le produit de son auteur, ce travail se propose d'établir une relation entre la vie et l'œuvre d'Amélie Nothomb, une écrivaine très populaire actuellement en France. Tout en montrant comment l'anorexie et l'état d'âme de l'écrivaine se reflètent dans son œuvre, cette étude débouche sur une conclusion étayée par l'approche psychanalytique de l'écrivain psychanalyste Serge André.

Mots-clés: Amélie Nothomb, solitude, psychanalyse, anorexie, névrose, graphomanie, subconscient, écriture, prix littéraire

PUTTING LONELINESS INTO WORDS : AMÉLIE NOTHOMB

Based on the notion that a link can be drawn between a writers work and his/her life, we have attempted to analyse the works of Amélie Nothomb, in the light of the effects of her struggle in the grips of anorexia and her psychological states, and to determine how these have shaped her writing within the framework of the methodology proposed by psychoanalyst writer Serge André.

Key words: Amélie Nothomb, solitude, psychoanalysis, anorexia, neurosis, graphomania, subconscious, writing, literature prize

Amélie Nothomb, 1992 yılından başlayarak Fransız yazın dünyasının önemli ödülleri toplayan, günümüzün en çok okunan yazarlarından biridir. Henüz yirmi beş yaşındayken, *Hygiène de l'assassin* (1992) adlı ilk romanıyla, “René-Fallet ve “Alain-Fournier” ödüllerine değer görülmüş, onu izleyen yılda ise, okurlar için sır olan kişiliğini ortaya koyan, *Sabotage amoureux* (1993) adlı yaşamöyküsel romanı ile de üç farklı ödül almıştır. 1999 yılında, bu kez de “Grand Prix du roman de

* Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu
e-mail : mumtaz@bilkent.edu.tr

l'Académie Française" ödülü *Stupeur et tremblements* (1999) adlı yapıtına verilmiştir. Bu ödüllerin ardından yapıtları otuza yakın dile çevrilmiştir.

Yakın bir tarihte, türkçeye de çevrilmesini umduğumuz yazarı ve romanlarını Türk okurlarına tanıtmak amacı ile romanlarını irdeledik. Yapıtlarına egemen olan özellik, Amélie Nothomb'un iç dünyasını ve ruhsal durumlarını yapıtlarına yansıtmış olmasıdır. Bu nedenle, hemen hemen tüm romanlarında yaşamından, içsel sıkıntılarından, nevrozlarından izler bulmak olası. Sanatçı bir çok yapıtında kâh yazar olarak, kâh anlatıcı olarak ve daha ötesi, roman kişisi kimliği ile bu nevrozları anlatısına aktarıyor. Bir çok yapıtında bu üçlü birliktelik, özdeşlik ayrımlanır. Bu üçlü özdeşlik özellikle *Robert des noms propres* (2002) adlı romanda çok belirgin. Anlatının dışında kalan yazar, anlatıcının çağrısı ile özdeşleşme halkasını tamamlıyor, roman kurgusu içine giriyor ve hatta roman başkışisi ile tanıştırılıyor.

Ruhçözümçü yazar Serge André "*Her ne kadar bir öykünün anlatıcısı, yazarını bir maske takmışcasına gizlese de, okur yine de gerçekleri öyküde aramaktan bir türlü alıkoymaz kendini*" der, ve okuru uyurarak şu sözlerle devam eder: "*maskeyi kaldırdığımızı varsayalım, yazarı bütün çıplaklığıyla görebileceğimizi sanmayın, çünkü yazar düşünemediğimiz başka bir yerde de olabilir.*"¹ Nothomb'un, roman kişilerinin maskeleri, yapıtları okundukça düşer ve hastalıklı bir ruh halinin belirtileri yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlar. Amélie Nothomb'un romanlarındaki hasta kişilikler, bir yerde anoreksi hastalığına² yakalanmış olan yazarın ve hastalık evrelerinin izdüşümüdür. Bu nedenle, yazarın ruhsal saplantılarından, korkularından, iştahsızlık nevrozlarından yazı yazarak kendini kurtarmasını ve anlatı öyküsüne dönüştürmesini daha iyi algılamak amacıyla, Serge André 'nin *Flac* adlı yapıtının (2001) son bölümünü oluşturan, *Ruhçözümün bittiği noktada yazı başlar* başlıklı araştırması, romanları ruhçözümsel açıdan değerlendirmemize yardımcı olacaktır.

Yazımıza, öncelikle Amélie Nothomb'un yaşamöyküsünde önemli olayları hatırlayarak,³ kendisinde yazarlık dürtüsünü uyandıran yalnızlık ve iştahsızlık nevrozunun aşamalarını inceleyeceğiz.

Belçikalı bir diplomatın kızı olan ve babasının görevi nedeniyle ülkeden ülkeye taşınmak durumunda kalan Amélie Nothomb, 1967 yılında Japonya'nın Kobe şehrinde dünyaya gelir. Japonya'dan sonra, sırasıyla Çin, New York, Bangladeş, Birmanya ve Laos'ta bulacaktır kendini. Hayatının ilk beş yılını geçirdiği ve "anavatanım" diye nitelendirdiği Japonya, kendisini derinden etkileyen ülkelerin başında gelmektedir. Çevirmen olarak, ilk iş deneyimini bu ülkede önemli bir şirkette kazanan yazar, "acı" iş deneyimini kendisine ödül getiren *Stupeur et tremblements* (1999) adlı yapıtında uzun uzun anlatmaktadır.

The French Review için yaptığı bir söyleşide, yazar, kendisinden üç yaş büyük olan ablasıyla yakın dostluğunu bir gün kaybetme korkusuyla, anoreksi hastalığına yakalandığını anlatır:

“Ablam Juliette ile birbirimize bağılılığımız öylesine güçlüydü ki (...), ancak bu sıkı bağların, ergenlik çağında kaybolacağını biliyorduk. Birbirimizden hiç bir zaman ayrılmamak için, bir başka deyişle bedenlerimizin gelişmesini engelleyip hep çocuk kalabilmek için, yemek yememeye karar verdik.”⁴

Ancak, anoreksi hastalığını hızlandıran başka nedenlerin de var olduğunu özyaşamöyküsel yapıtlarının satır aralarında gözlemliyoruz. Çocukluğunda sık sık ülke değiştirmesi nedeniyle ve farklı toplumsal ve ekonomik yapılara sahip ülkelerin yaşayış biçimlerini, zenginliklerini ve bireylerini karşılaştırması sonucunda (özellikle New York’tan Bangladeş’e taşındıktan sonra), yazar kendini sorgular ve dünyadaki haksızlıklar karşısında suçluluk duygusuna kapılır. Bangladeş’te cüzzam hastalığının yaygın oluşu ve halkın açlık çekmesi, iki kardeşin anoreksi hastalığına yakalanma sürecini hızlandırmıştır. Bu dönem, yıllar sonra kaleme alacağı *Biographie de la faim* (2003) adlı yapıtının temellerini oluşturur. Bangladeş’te yaşanan ve Nothomb’u derinden sarsan bir başka önemli olay ise, cüzzama yakalanmış halka yardım etmek amacıyla bu ülkeye gelen iki Belçikalı rahibenin, küçük Amélie’nin gözünde, açlık çeken insan manzaraları içinde ve özellikle bir deri bir kemik kalmış hastalar arasında, oldukça şişman ve korkunç görünmeleridir. Bu görüntü, Amélie Nothomb’un hafızasından hiç bir zaman silinmemiş ve romanlarında, “obez kişilere” de yer verilmesine neden olmuş. Yaşadıklarından sonra, Amélie ve ablası Juliette, ortak bir karar alarak yemek yememeye başlarlar. Dahası, zamanla, yemek yiyen herkesten, hatta gıdaların görüntüsünden bile tiksindirler. Yıllar sonra, ablasının tersine, kısmen de olsa anoreksi hastalığından kurtulan yazar, ablası Juliette’i bir çok romanına taşıyarak, farklı kişilikler yüklemiş ve çocukluk döneminden ergenlik dönemine geçmemekte direnen bir çocuk veya bir çocuğun saflığıyla düşünebilen bir yetişkin olarak yansıtmıştır. Bu durum, yazarın yapıtlarında, zaman zaman, Amélie, Juliette ve anlatıcı üçlüsünden oluşan bir özdeşleşmeye de yol açmaktadır.⁵

Amélie Nothomb, on yedi yaşında Belçika’ya döndüğünde, bir yandan anoreksi tedavisi görürken diğer yandan kendini başka bir savaşımın içinde bulacaktır. Roman dilleri ve edebiyatları bölümünde eğitimine devam eden Nothomb, her ne kadar lisans eğitimini anavatanı Belçika’da tamamlasa da, bu dönemi pek de hoş anımsamamaktadır. Le Cube dergisi için yaptığı bir söyleşide bu dönemi şu sözlerle özetler:

“Anlaşılmayan ve dışlanan biriydim. Yabancıysa olduğum bir düşünce biçimiyle karşı karşıyaydım (...) Genç kuşak batılılarla iletişim kurmak neredeyse imkansızdı ve kendimi yapayalnız hissediyordum; sanırım, bu nedenle, kendimi yazmaya adadım.”⁶

Nothomb, yaşadığı bu toplumsal ve kültürel sarsıntıyla kendisini çevresinden tamamen soyutlamış ve iç dünyasına yönelmiştir. Bundan böyle, yalnızlığı ile

paylaştığı tek şey, yazı yazmak olmuştur. Böylece, bir gün yayımlanacaklarını aklına bile getirmediği ilk yapıtlarını yazmaya koyulur ve bir daha da kalem elinden bırakmaz.

Kendisini, anavatanında bir yabancı gibi dışlanmış hissetmesi Nothomb'u yazmaya iten en önemli neden olsa da, yapıtları, içerik-biçim bağlamında ele alındığında, yazısına yön veren başka bir önemli olgunun, çocukluğunda ve yaşadığı ülkelerde karşılaştığı olaylar ve ikizim dediği ablası Juliette ile birlikte yakalandığı anoreksi hastalığıdır kuşkusuz.

On yedi yaşından beri kalem elinden bırakmayan ve anoreksi hastalığından kurtulmaya çalışan yazar, bu kez de başka bir hastalığa yakalanmıştır : Yazı yazma hastalığı. Kendisini “graphomane” olarak niteleyen yazar, kendisini “yazı (yazma) hastası” (malade de l'écriture) olarak tanımlamaktadır ; Yazacağı yapıtı zihninde oluşturduktan sonra, son haliyle, taslaklar çıkarmadan kaleme aldığını söyler.⁷ Öyle ki, bugüne kadar yayımlanan ve ödül alan yapıtları dışında, yazın dünyasının okumamakla çok büyük bir kayıba uğramayacağını söylediği otuza yakın yapıtını çekmecelerinde saklamaktadır. Altı çizilmesi gereken bir nokta, anoreksi hastalığından kısmen de olsa kurtulan bir yazarın, “açlık duygusunu” başka bir şekilde, olağanüstü bir yoğunlukta yazarak gidermeye çalışmasıdır. Bilinç altında yer eden önemli olayların, yalnızlığının, ruhsal sorunlarının ve en önemlisi, anoreksi hastalığının yazılarına yansımaları biçiminin, içerik ve anlatım tekniği bağlamında, yazarın yapıtlarındaki ana temalara zenginlik katması ve okuru değişik bir biçimle buluşturması, altı çizilmesi gereken bir başka noktadır. Bu “açlığını” ve “yalnızlığını”, *Hygiène de l'assassin* adlı romanında, Nobel Edebiyat ödülü alan, seksen üç yaşındaki yazar Pretextat Tach aracılığıyla yansıtmaktadır:

“Çekmecelerimde yayımlanmaya hazır o kadar çok romanım var ki, ölümünden sonraki on yıl boyunca her yıl bir kitabım yayımlanabilir.”⁸ “Yazmak, karşılıklı konuşmaktan bir kaçıştır. Neden yazı yazılır’ diye soracak olursanız, bunu yanıtlamak çok kolay : tatmin olmak için.”⁹

Amélie Nothomb'un yapıtlarında anlatı örgüsü içinde yerini alan en önemli konular : Çocukluk dönemi, ergenlik dönemine geçiş, toplumsal kurallar ve bu kuralların, özellikle de yetişkinlerin kişiliğinde yol açtığı değişiklikler ve çaresizlikler, iç sorgulamalar, suçluluk hissi, “Ben” ile bireyin içindeki “öteki Ben”in iç savaşımı ve “Ben” ile “Öteki” arasındaki savaşımıdır. Bununla birlikte, estetik değer yargılarının yapıtlarında önemli bir yer tutması, dikkat çeken bir başka özelliktir ve anoreksi hastalığının yazılarına bir yansıma biçimi olarak da düşünülebilir:

“Çin, gerçekten de değişik bir ülkedir. Neden değişiktir onu da bilemiyorum aslında. Kesinlikle iğrenç, çirkin’ bir ülkedir. Hayatım boyunca karşılaşmadığım türden bir ‘çirkinlik’ var orada. Böylesine bir çirkinliği tanımlayacak bir sözcük kesinlikle vardır, ama ben daha o sözcüğü öğrenemedim”¹⁰

Romanlarındaki kişiler de, çok çirkin ya da çok güzeldir : “*Dünya’nın merkezi olabilecek, ve uğruna ölünebilecek güzellikteki çocuk, Elena*”¹¹, kendisine yaptığı kötülüklerle rağmen, *güzelliği karşısında eli ayağı kesildiği*¹² Fubuki Mori. Bunun yanı sıra, yine yazarın gerçek hayatta yaşadıklarıyla ilintili olarak, romanlarındaki kişiler anoreksi hastaları gibi çok zayıf ya da tersine obezdirler : “*kendisine bir bardak süt uzattığımda, her tarafından yağlar sarkan Madame Bernardin’in eli elime değdi ve inanılmaz bir tiksinti duydum.*”¹³ Hygiène de l’assassin adlı yapıtında ise, Nobel ödüllü yazar Prétextat Tach’in aşırı kilolu olması ve bu haliyle de seksen üç yaşına kadar yaşamış olması, çağdaş tıbbi hayretler içerisinde bırakacak kerte de çelişkili bir olgudur.¹⁴

Romanlarındaki obezlere kötü kişilikler yüklemesinin nedeni, on üç buçuk yaşından on altı yaşına kadar geçirdiği iki buçuk yıllık anoreksi döneminden sonra, yeniden yemek yediği anda hissettikleriyle bağlantılı olabilir:

*“yeni den yemek yemek, yemek yememekten daha zordu, cehennem azabı gibiydi ve bundan daha kötü birşey olamaz diye düşünüyordum (...) Böyle olunca da, benim için, obez biri kötü bir insan hatta şeytandı.”*¹⁵

Robert des noms propres (2002) adlı yapıtı, ergenlik dönemine bir türlü girmek istemeyen genç bir kız olan Plectrude’nin “aç kalma saplantısının” öyküsüdür bir bakıma. Yazarın, ablası Juliette ile yaşadıklarını yer yer anımsatan bu öyküde, Plectrude, çocukluk döneminde karşı cinse duyduğu sevgiyi ve duygularını bastırmak ve gelecek yıllarda başarılı bir balerin olabilmek için yemek yememeye karar verir:

*“ Üç ayda, Plectrude üç kilo daha verdi. Kilo kaybederken yeni birşey farketmişti: Kırk kilonun altına inerken, sadece kiloları azalmamış, aynı zamanda duygularında da bir azalma olduğunu hissetmişti. Bir zamanlar, sırsıklam aşık olduğu Mathieu Saladin bile artık onun için hiç bir şey ifade etmiyordu (...) Böylece, Plectrude, kilo kaybederken önemli bir gerçeğe ulaşmıştı : Aşk, arzu, tutku ve pişmanlık gibi saçmalıklar, kırk kilonun üzerindeki bedenlerin yakalandığı hastalıklardan ibaretti.”*¹⁶

Amélie Nothomb’un yapıtlarındaki diğer önemli bir tema olan , “ben” ile “öteki ben”in iç savaşımı, *Le sabotage amoureux*, *Stupeur et tremblements* ve *Métaphysique des tubes* gibi özyaşamöyküsel yapıtlarında pek yer almaz, çünkü bu yapıtlar yazarın çocukluk döneminden, yani suçluluk hissini en az duyulduğu dönemlerden kesitler sunmaktadır. Bununla birlikte, diğer yapıtlarında, “ben” ile “öteki ben” arasındaki iç savaşım sık sık konu edilmektedir. *Cosmétique de l’ennemi* (2001) romanında, okur, Jérôme Angust ve içindeki düşman (öteki ben olan Textor Textel) arasındaki konuşmaya tanık olurken, Textor Textel aracılığıyla, Jérôme Angust’ün düşün evreniyle, bilinçaltındaki gizli dünyasıyla tanışmaktadır:

- *Sana, içindeki düşmanından söz ederken, içinden başka bir yerde vücut bulamayacağımı söylemiştim. Hatta, hayalinin bir ürünü olduğumu da söylemiştim sana. Sen ise, 'benim öyle bir iç düşmanım yok' demiştin bana. Zavallı Jérôme, bir bilebilse; dünyanın en belalı düşmanı seninki: Yani Ben.*
- *Siz ben değilsiniz, bayım. Adımız Textor Textel, Hollandalıyız ve boktan ki ne boktan bir adamsınız (...)*
- *Eh tabi... Karını öldürmediğine kendini inandırabilmek için, beni kendinden çok farklı biri olarak yaratmak durumundaydın.*
- *Susar mısınız!*
- *Üzgünüm, uzun zamandır susuyordum, artık susmayacağım..¹⁷*

Okur, Jérôme Angust'un roman boyunca aslında kendisi ile iç konuşma halinde olduğunu (monologue intérieur), romanın bitmesiyle anlamaktadır. Bu iç hesaplaşma, Jérôme'u kendi kendini yok etmeye (autodémolition), intihara sürükler: *"Bu inanılmaz intiharın görgü tanıkları olanları şöyle aktardılar: Adam, kafasını duvara her vuruşunda, 'özgürüm, özgürüm, özgürüm artık' diye bağıyordu."*¹⁸

"Öteki" (l'autre), veya "dışımızdaki düşmana" gelince, Amélie Nothomb ile, "düşman" olgusu farklı bir anlam kazanmaktadır. *Cosmétique de l'ennemi* adlı yapıtında, insanı "özgürlüğe" kavuşturan, intihara neden olan bireyin içindeki "ben" in tersine, "öteki" (düşman), bireyi yok etmekten çok, alışkanlıkların ve toplumsal kuralların bireyde neden olduğu kişilik değişikliklerini sorgulamaya iter. "Ben", ancak "öteki" nin varlığıyla kendi varlığının farkına varabilmektedir ve ancak "öteki" nin yok olmasıyla özgür olabilmektedir. 1995 yılında yayımlanan, "ben" ile "öteki" arasındaki savaşı konu alan, *Les Catilinaires* romanının kökleri ise, yazarın, çocukluğu sırasında, farklı ülkelerin diplomatlarının çocukları ile oynadığı savaş oyunlarının sonucunda edindiği izlenimlere dayandırılabilir:

*"1972 yılında önemli bir gerçeğin farkına vardım: dünyada, kimse vazgeçilmez değildir, düşman dışında. Düşman olmazsa, birey bir hiçtir (...). Aslında, tesadüfi olan bu hayat düşman sayesinde bir destan olabilir (...) durum böyleyken, savaşın yol açtığı zararları hoşgörüyle karşılamamız lazım."*¹⁹ *"Savaş düşmanı yok etmeye yarıyordu...Bir başka deyişle hayatta kalmaya yarıyordu."*²⁰

Les Catilinaires romanında, huzuru arayan ve bu nedenle de bir köyde satın aldıkları yeni bir eve taşınan emekli bir öğretmen olan Emile Hazel ile karısının kapısını, her gün saat tam dörtte çalan, davet edilmeden içeri giren, hep aynı koltuğa çöken, obez görünütüsüyle insanları rahatsız eden, konuşmayan, kahvesini içen ve tam saat altıda çekip giden Palamède Bernardin adında bir kişi (öteki) yansıtılmaktadır. Aslında yazar, yaşlı ve obez Palamède'nin davetsiz gidip gelmelerini anlatırken, toplumsal kuralların bireyler üzerindeki etkisine dikkat çekmekte ve yetişkinlik döneminin, Emile Hazel'in kişiliğinde yol açtığı değişiklikleri de gözler önüne sermektedir. Emile Hazel, hergün saat dört ile altı arasındaki Palamède'nin geliş

gidişlerine bir son veremeyen, “uygar”, “hoşgörülü”, kısacası “hayır” diyemeyen birine dönüştüğünü farkeder. Karısı Juliette ise (bu bağlamda, yazar halen anoreksik olan ablası Juliette’e gönderme yapmaktadır) toplumsal kurallardan ve baskılardan uzak yaşayan bir çocuk saflığında yansıtılmaktadır. Öyle ki, Emile Hazel karısını tanımlarken ve ona duyduğu sevgiyi anlatırken, “*neredeyse altmış yıldır birlikte yaşadığım altı yaşındaki bu çocuktan başkasını görmüyordu gözüm*” der.²¹ “Obez ve çirkin” Bernardin’in, kapılarını her çaldığında, evde oldukları için, kapıyı açmamanın ayıp olduğunu, hatta, neredeyse bir suç bile olabileceğini düşünen Emile Hazel’in tersine, yaş itibarıyla yetişkin olmasına karşın, Bernardin’e bir “çocuk saflığıyla”, “dur!” veya “hayır!” diyebilecek tek kişi Juliette’dir.

Çocukluğunda, ergen olmayı bir türlü kabul edemeyen ve bu uğurda anoreksik bile olan yazarın yapıtlarında, çocukluk dönemine ilişkin düşüncelerine sıkça rastlanmaktadır. Çocuk olmak, sonuç ne olursa olsun, “evet” veya “hayır” diyebilmektir. İnsanların hoşuna gitmeyecek bir şey söylemek, bir çocuk için, bir hakaret veya saygısızlık değil, bir duygunun ifadesidir. “Hayır!” diyebilme yürekliliği, Nothomb’a göre, çocukluk döneminin sona ermesiyle birlikte yavaş yavaş yitirilen bir güçtür. Descartes, “var olmak” a düşünebilme olgusuyla ulaşıırken, Amélie Nothomb ile varlık, varlığını gerçek anlamda sürdürebilme boyutunda ele alınmaktadır. “Çocuğum, o halde varım” gerçeği, yani “akıldan geçeni, üzerinde düşünmeden söyleyebilme” durumu, Nothomb için varlığı anlamlandıran tek gerçektir: “*On yaşındaki bir çocuk tam anlamıyla mutlu olmayabilir, ama bu yaşlar tam anlamıyla var olduğu bir dönemdir.*”²² Çocukluk dönemi yazar için, gelişmişliğin, varlığın gerçek anlamda var olduğu en üst noktayı ifade ederken, yetişkinlik çağı bu üst noktadan gerilemenin başladığı dönemdir: “*Yetişkinlerin bir çoğu düşünebilme olgusundan yoksunlar. Neden düşünsünler ki? Düşünmeyi, bu işi meslek edinmiş bireylere bırakırlar: Yani Düşünürler ve Şairler*”²³

Düşünmeden var olan, düşündüğünü söyleyemeden varlığını sürdüren, tepkisiz kalan, boş bakışlarla hayata bakan, kısacası “yaşamadan yaşayan” insanlar, Nothomb’un yapıtlarında sıkça yer alır. Yazar, yetişkinlik döneminde sıkça görülen bu “tepkisiz kalma” durumunu, özyaşamöyküsel yapıtı, *Stupeur et tremblements* adlı yapıtında da sergilemektedir. Kendisini istifaya zorlamak için çeşitli dolaplar çeviren amiri konumundaki Fubuki karşısında, çevirmen olmasına karşın, tuvaletleri temizlemek zorunda bırakılan yazar, bu durum karşısında tepkisiz kalmayı yeğlemiştir.

“*Ruhçözüm ile yazı neredeyse birbirlerinin karşıtı iki kavramdır*”²⁴ der ruhçözümçü yazar Serge André. Ruhçözümün başlıca amacı bireyin bilinç altına, düşün evreninin derinliklerine inmek ve sonucunda, bireyi dış dünyayla buluşturarak konuşturmadır. Yazı ise, bireyin dış dünyadan kopmasına ve iç dünyasına kapanmasına neden olduğundan, bireyi susturmaya çalışmaktadır.²⁵ Amélie Nothomb da, *Hygiène de l’assassin* adlı yapıtının başkişisi aracılığıyla, yazın dünyasındaki başarısını ve onlarca yapıtının nasıl oluştuğu konusunda gazetecilere

bilgi verirken, yalnızlığını ima ederek, “yazı, sözün bittiği noktada başlar”²⁶ der. Bu bağlamda düşünüldüğünde, “yazının başlıca amacı öldürmeye çalışmaktır; öldürmek derken, bu, yaşamı sonlandırmak değildir, aksine, yaşarken yaşadığımızı anımsatan herşeyi öldürmektir.”²⁷ Amélie Nothomb, anoreksi hastalığından kurtulmak için, ablası Juliette’in aksine, yaşamayı seçen, tedaviye hemen olumlu cevap veren biri olarak düşünülebilir. Yaşama sıkı sıkıya sarılırken de, yapıtları aracılığıyla yaşadığını hatırlatan herşeyi öldürmeye çalışmaktadır.

Anoreksi hastalarının ruhsal durumunu anlatırken, Serge André, önemli bir noktaya işaret eder:

*“yemek yemeyi yadsıyarak, anoreksik hasta hiç birşey istemediğini değil, tersine herşeyi istediğini belli eder. Anoreksi, isteme arzusunun hep en üst düzeyde tutulmasıdır ve bu düzeyde kalabilmesi için de, hasta kendisini her şeyden yoksun bırakır.”*²⁸

Bu bilgiler ışığında, Amélie Nothomb gibi bir yazar daha da ilgi çekici olabilir : Hem anoreksi hastalığına karşı savaşım vermiş/vermekte, hem de yazı yazmaktadır. Amélie Nothomb’un, yayımlatmayı düşünmedikleriyle birlikte, bugüne kadar kırkın üzerinde yapıtı kaleme alması ve yapıtlarının çoğunda “gıdalara” gönderme yapması, roman kişilerinin obezler veya çok zayıflardan oluşması, gıda reklamlarına rastlanması, yazardaki “isteme arzusunun” en üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Bütün bunları yadsımasına karşın, romanlarındaki kişilerin, yemek yeme isteklerini sık sık vurgulamaları, yazarın iştahını en üst düzeyde tutması olarak düşünülebilir. Bir çok yapıtında olduğu gibi, *Hygiène de l’assassin* adlı romanında da, Pretextat Tach ve gazeteci arasındaki konuşmada, Tach’in, gazetecinin sorduğu her soruyu, “gıdalara” gönderme yaparak yanıtlaması, yazarın iç dünyasına, her şeyden yoksun bıraktığı ama üst düzeyde tuttuğu “isteme arzusuna” önemli bir örnektir. Gün içinde sürekli birşeyler yediğini anlatan Pretextat Tach, yemek yemekten arta kalan zamanlarını televizyonda gıda reklamları izleyerek geçirdiğini aktarır:

*“Elime kumandayı aldığım da, öylesine ustaca zıplıyorum ki, aralıksız otuz dakikalık gıda reklamlarını seyredabiliyorum. Sonrasında ise, hafif birşeyler yer içerim : sardalye konservesi açarım; sardalye balığını pek sevmem aslında ama konservenin içindeki yağa lezzet kattığı da bir gerçek... Sardalyelere dokunmam ama yağı bir dikizte içerim.”*²⁹

Serge André, yazarı tanımlamaya çalışırken, yazar ve dili arasındaki bağıntıyı erotik bir ilişkiye benzetir : “Yazar, sözlerle hayat veremediğine, harflerle sevişirken, yazıyla hayat vermeye çalışmaktadır”³⁰ der. Nothomb bu bağlamda değerlendirildiğinde ve çalışmada sözü geçen yapıtlar gözönünde bulundurulduğunda, şu sonuca varılabilir: Yazı, Amélie Nothomb’un on yedi yaşından beri yalnızlığından kurtulmak için sığındığı bir sevgili olduğu kadar, aynı zamanda bir türlü kavuşamadığı öteki

sevgiliye götüren sevgilidir de. Bunu, Pretextat Tach'ın sözleriyle anlatmak ister sanki: "... bir yazarın dürüst olmasını nasıl bekeleyebilirsiniz ki? Yazarlık, dünyanın en dürüst olmayan mesleğidir : Biçemleriyle, düşünceleriyle, öyküleriyle, araştırmalarıyla, yazarlar kendilerinden başka hiçbir şeyden sözsetmezler; üstelik sözcüklerle başarırlar bunu." ³¹

Karmaşık iççözümlemeleri, dünyanın dört bir köşesinden değişik kültürleri, bir çok güzel öyküyü kaleme alan, Fransız edebiyatına 'yeni bir biçem ve soluk' getiren bu yeni yazarın, dünya edebiyatlarını yakından izleyen Türk okurlarıyla da yakın bir zamanda, çevirileri ile buluşabileceğini ummak yerinde bir istek olacaktır.³²

DİPNOTLAR

¹ Serge André; *Flac, récit suivi de: L'écriture commence où finit la psychanalyse*, éditions Que, 2001, s. 4. (alıntıların sayfa numaraları, internete yayımlanan çalışmanın sayfa numaraları esas alınarak verilmiştir. <http://www.lemague.net/dyn/article.php?id_article=112>

² Anoreksi hastalığı: İştah kaybı; sindirim sisteminde herhangi bir hastalık veya lezyon olmaksızın, ölümle sonuçlanabilen, sinirsel ve psikik faktörlere bağlı iştahsızlıkla belirgin kilo kaybı.

³ Yazarın yaşamıyla ilgili bilgiler internete, değişik web sayfalarından elde edilmiştir.

⁴ The French Review , *Entretien avec Amélie Nothomb*, par Mark D.Lee, Vol. 77, No 3, p. 563, February, 2004.

⁵ Yazarın Les Catilinaires adlı yapıtında, bu üçlü özdeşleşme yer yer gözlemlenir.

⁶ Entrevue à Emilie Barran pour le compte du magazine en ligne *Le Cube*, <http://www.livresse.com/Auteurs/nothomb-amelie.shtml>.

⁷ ibid.

⁸ Amélie Nothomb; *Hygiène de l'assassin*, Editions Albin Michel S.A.,1992, s. 12

⁹ ibid. s. 87

¹⁰ Amélie Nothomb; *Le sabotage amoureux*, Editions Albin Michel S.A.,1993, s. 10

¹¹ ibid. s.31

¹² Amélie Nothomb; *Stupeur et tremblements*, Editions Albin Michel S.A., 1999, s. 59

¹³ Amélie Nothomb; *Catilinaires*, Editions Albin Michel S.A., 1995, s. 68

¹⁴ Amélie Nothomb; *Hygiène de l'assassin*, Editions Albin Michel S.A.,1992, s. 9

¹⁵ The French Review , *Entretien avec Amélie Nothomb*, par Mark D.Lee, Vol. 77, No 3, p. 564, February, 2004.

¹⁶ Amélie Nothomb; *Robert des noms propres*, Editions Albin Michel S.A., 2002, s. 132

¹⁷ Amélie Nothomb; *Cosmétique de l'ennemi*, Editions Albin Michel S.A., 2001, s. 98

¹⁸ ibid. s. 122

¹⁹ Amélie Nothomb; *Le sabotage amoureux*, Editions Albin Michel S.A.,1993, s. 14-15

²⁰ ibid. s. 100

²¹ Amélie Nothomb; *Les Catilinaires*, Editions Albin Michel S.A.,1995, s. 14

²² Amélie Nothomb; *Robert des noms propres*, Editions Albin Michel S.A., 2002, s. 78

²³ Amélie Nothomb; *Cosmétique de l'ennemi*, Editions Albin Michel S.A., 2001, s. 103

²⁴ Serge André; *Flac, récit suivi de: L'écriture commence où finit la psychanalyse*, éditions Que, 2001, s. 27

²⁵ ibid. s. 27

²⁶ Amélie Nothomb; *Hygiène de l'assassin*, Editions Albin Michel S.A.,1992, s. 171

²⁷ Serge André; *Flac, récit suivi de: L'écriture commence où finit la psychanalyse*, éditions Que, 2001, s. 27

²⁸ ibid. s. 33

²⁹ Amélie Nothomb; *Hygiène de l'assassin*, Editions Albin Michel S.A.,1992, s. 45

³⁰ Serge André; *Flac, récit suivi de: L'écriture commence où finit la psychanalyse*, éditions Que, 2001, s. 35

³¹ Amélie Nothomb; *Hygiène de l'assassin*, Editions Albin Michel S.A.,1992, s. 19

³² Ülkemizde az tanınan bu yazarı, bu çalışmayla Frankofoni okurlarına tanıtma imkanı sağlayan hocam, Prof. Dr. Tuğrul İnal'a teşekkür ediyorum.